

שאלות ותשובות לסיכום – מנחות ח"א

א. הקמיצה מקבילה לשחיטה (שמפריש ונוטל חלק גבוה מחלק כהנים. רש"י).
נתינת הקומץ לכלי מקבילה לקבלת הדם, שבשניהם מקדש חלק גבוה שהופרש, בכלי שרת [הגם שכאן הנתינה בכלי באה מכחו וכאן ממילא].
הולכת הקומץ להקטרה כהולכת הדם לזריקה.
הקטרת הקומץ כנגד זריקת הדם.
ארבע עבודות הללו שבמנחה נלמדות מארבע עבודות הזבח, לפסול זר וכו' – שהמנחות הוקשו לזבחים ליטען ארבע עבודות (עפ"י רש"י כאן וזבחים יא. ד"ה שלא).

ב. רבי ינאי אמר: זר שליקט לבונה – פסל. ופרש רבי ירמיה שמשום הולכה נגעו בה. והסבירו דעתו שהולכה שלא ברגל שמה הולכה, והרי ליקוטו מקריב את הלבונה למזבח, אעפ"י שלא נד ממקומו.

א. מדובר בליקוט שלאחר הקמיצה [וההקטרה. ערש"י. וע' תוספתא ה; משל"מ מעה"ק יג, יב; רש"ש; יד דוד כאן ולהלן יד. שפת אמת]. ובמרכבת המשנה (פסוה"מ טז, ז), פרש על ליקוט שלפני הקמיצה. [וכן י"א בדעת הרמב"ם שכל הליקוט היה נעשה לפני קמיצה. ע' ברכה"ז להלן טז.]. ובחזו"א (קמא כח, יא) חלק.

ב. בזבחים (יד-ט) אמר רבי יוחנן הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה. ואולם אם היתה שם הולכה ממש, אף ההושטה אל המוליך יתכן שנחשבת 'הולכה'. ע"ש.

יש אומרים [בדעת הרמב"ם] שגם אם נוקטים בעלמא הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה, כאן פסול משום שהליקוט עבודה חשובה הוא הגם שאינו בגדר 'הולכה' (עפ"י משנה למלך פסוה"מ יא, א. וכתב של"ג בגמרא 'הולכה שלא ברגל'. ובזבח תודה כתב כסברא זו בדעת רב מרי. ובקר"א כתב שלהרמב"ם הליקוט דומה לקמיצה, שמברר חלק גבוה מהשיריים).
ובהולכת הקומץ להקטרה נסתפק במשנה למלך (פסוה"מ יא, א ד"ה ודע) האם כשרה שלא ברגל. והעיר מדברי רש"י (להלן טז) שנראה שכשר בהושטה מזה לזה.

ג. מבואר בגמרא (כאן ולהלן טז. יז.) שהקטרת הקומץ אינה מעכבת את הלבונה, ויכול להקטירה קודם להקטרת הקומץ.

אבל נראה שקודם הקמיצה ודאי אין להקטירה (תוס' יד. וזבחים מג. ד"ה והלבונה).

דפים יג – יד

כד. מה הדין באופנים דלהלן:

א. שחט שני כבשים (של עצרת) לאכול אחת מן החלות למחר; הקטיר שני ביזכי לבונה לאכול אחד מן הסדרים למחר.

ב. שחט שני כבשים לאכול למחר כזית המצורף משתי החלות.

ג. חשב בשחיטת הכבש האחד לאכול מן החלות למחר; הקטיר אחד מהביזכים לאכול מהסדרים למחר.

ד. חשב בשחיטת כבש אחד לאכול חצי זית מחלה אחת, וכן חשב בכבש השני אודות החלה השניה.

ה. חשב בשחיטת הזבח לאכול ירך ימין חוץ לזמנו.

ו. חשב בלחמי תודה או במנחת מאפה תנור, לאכול מין אחד שבהם חוץ לזמנו.

ז. חשב בשעת שחיטה לאכול חצי זית, ובשעת זריקה חשב לאכול חצי זית. וכן בקבלה ובהולכה.

- א. שחט שני כבשי עצרת לאכול אחת מן החלות או כזית ממנה למחר; לדברי רבי יוסי לא נתפגלה אלא אותה חלה, וכן בלחם הפנים – אותו הסדר שחשב בלבד. והשאר פסול ואין בו כרת. וחכמים אומרים: הכל פיגול והאוכלו בכרת.
א. הלכה כחכמים.
ב. בלחם הפנים, אם חשב רק על חלה אחת, כל אותו הסדר נתפגל [ולחכמים שני הסדרים] (תוס').
- ב. שחט שני כבשים לאכול כזית בצירוף משתי החלות; לדברי חכמים חל פיגול על הלחם והאוכלו בכרת. והסיקו (רבי יוחנן) שכן הדין אף לרבי יוסי (לכך עשאן הכתוב לשתי החלות כגוף אחד, סלת תהיינה, שאם עירבן במחשבתו – מתערבים).
א. הזבח פסול (ע' חרושים ובאורים ג,א).
ב. הוא הדין אם אמר בכל אחד מן הכבשים 'חצי זית מזו וחצי מזו' ולא דוקא כשהכליל 'כזית משניהם' (עפ"י קרן אורה).
- ג. חשב מחשבת פיגול אודות הלחם בשחיטת כבש אחד בלבד או בהקטרת בוך אחד; לדברי רבי מאיר – פיגול, שמפגלין בעבודת חצי מתיר. ולדברי חכמים אינו פיגול (משנה טז.), ופסול משום גזירה אטו כבש חברו.
א. יש אומרים שלדעת הרמב"ם פסול מדאורייתא. וע"ע מסוגיין.
ב. גם לחכמים אפשר שעבר בלאו משום כל דבר רע – דיבור רע (שפת אמת).
- ד. חשב בכל כבש לאכול חצי זית מחלה אחרת; רבי מכשיר [ואפילו גזרה מדרבנן אין כאן, מפני שזה 'חצי מתיר וחצי אכילה', ואין כיוצא בו בעלמא, הלכך אין לגזור]. חכמים חולקים על רבי.
הלכה כחכמים שמצטרפים החצאים לפגול. כן פסק הרמב"ם (וכפי שבאר בנבח תודה. וכ"כ הרי"ד שלהכמים הוי פיגול. וע"ע ח"ב ג, ט). ובשפת אמת צידד לפרש דברי הרמב"ם שרק השני נתפגל, כיון שעתה נשלם כזית, אבל הראשון כשר.
- ה. פיגול בירך ימין; רב הונא אמר שלרבי יוסי לא נתפגלה אלא הירך שחשב עליה. והקשו על דבריו והסיק רבי יוחנן שהכל פיגול, כשם שהמפגל בדם פיגול בקרבן כולו וכיו"ב.
- ו. רבי יוחנן נסתפק האם יש לדמות שני מינים שבלחמי תודה ובמאפה תנור (וה"ה לרקיני נזיר. תוס') לשתי הלחם וללחם הפנים שאם חישב על האחד לא פיגול את חברו לרבי יוסי, אם לאו. ותנא רב תחליפא לדמותן (ודינם כדלעיל בסעיף א).
משמע שאותו מין נתפגל כולו לדברי הכל, גם אם חשב על חלה אחת (תוס').
- ז. שנו חכמים בברייתא שמחשבת חצי זית בשחיטה מצטרפת עם מחשבת חצי זית שבזריקה. ונחלקו הלשונות אם הוא הדין [וכל שכן] בקבלה ובהולכה [שהן סמוכות זו לזו], או שמא דוקא בשחיטה וזריקה ששתיהן בגדר 'מתיר', השחיטה מתירה את הדם – מקדשתו, והזריקה מתרת את הבשר.
והביאו מדברי לוי ששנה ארבע עבודות אין מצטרפות לפיגול (אבל לפסול אפשר שמצטרפות. וע' צאן קדשים). ורצה רבא לתלות שאלה זו במחלוקת רבי וחכמים, ואביי דחה.

- א. להלכה, כל ארבע העבודות מצטרפים לפיגול. ויש להסתפק בשני בני אדם כשהשני לא ידע ממחשבת הראשון, האם מחשבותיהם מצטרפות (ח"ב ג, ט).
ב. כל מקום שמצטרפות המחשבות לכזית לפגל, כמו כן מצטרפות לפסול הקרבן במחשבת 'חוי' למקומו' (תורת הקדשים).

דף יד

- כה. א. האם יש חילוק בין מחשבת פיגול שחשב בחצי מתיר למחשבת פיגול שחשב אודות חצי מתיר?
ב. חטאת פנימית שחשב בשעת עבודתיה לשפוך שיריה למחר – האם פיגול?
א. המחשב בשעת עבודת חצי מתיר, כגון שחשב בהקטרת הקומץ ולא בהקטרת הלבונה, או חשב בשחיטת הכבש האחד על החלות; לדברי רבי מאיר – פיגול, ולחכמים (ובכללם רבי יוסי ורבי) – אינו פיגול. אבל חשב בשעת מתיר שלם על חצי מתיר, כגון שחשב על הקטרת הקומץ למחר ולא על הלבונה – אפילו לחכמים חל הפיגול (עפ"י רש"י). [ולדברי אלעזר (יב): אינו פיגול עד שיחשב על הקטרת הקומץ והלבונה].
חשב בשעת הקמיצה, לפרש"י ותוס' הריזה מחשבה בשעת מתיר שלם. ואילו מדברי הרמב"ם משמע שגם זה נחשב חצי מתיר.

- ב. חטאת פנימית שחשב בשעת עבודתיה לשפוך שיריה למחר; אם חשב זאת בשעת עבודת חוי – פיגול, והאוכל מן הבשר – בכרת [אבל הדם עצמו אין עליו איסור פיגול, מפני שהוא 'מתיר']. ואם חשב בשעת עבודת פנים – אינו פיגול. [ולדברי רבי שמעון (בזבחים מג) אין פיגול בחטאות הפנימיות כלל. ואין הלכה כן].

אעפ"י שבשעת עבודת פנים אינו פיגול, אבל פסול מדאורייתא (עפ"י תוס' כאן ובזבחים מד: וע' חו"ב ג, ח).
דין פיגול בבשר חטאות פנימיות – ע' בזבחים לה.

דפים יד – טו

- כו. א. חלה אחת משתי הלחם שנטמאה, וכן סדר אחד מלחם הפנים שנטמא – מה דין שאר הלחם?
ב. מה דינם של בזיכי לחם הפנים שנטמא אחד מהם?
ג. מה ענינו של הכלל 'אין קרבן ציבור חלוק', ומה נכלל בו?
א. נטמאת אחת מהחלות או אחד מן הסדרים; רבי יהודה אומר: שניהם יצאו לבית השריפה (ויזרוק מקודם את דם הכבשים, או יקטיר הבזיכים. מפרשים) – שאין קרבן ציבור חלוק. ופרש רבי אלעזר, דוקא אם חלה הטומאה לפני זריקת דם הכבשים (בשתי הלחם. ובלחם הפנים – לפני הקטרת הבזיכים), אבל נטמא אחר זריקה – הטמא בטומאתו ואסור לאכול, והטהור ייאכל.
יש סוברים שלפי המסקנא ליתא לדברי רבי אלעזר, ולרבי יהודה שניהם יצאו לבית השריפה גם בנטמא אחר זריקה, שלעולם אין קרבן ציבור חלוק (עפ"י רבנו גרשום. וע' גם תשב"ץ ח"ג לו ד"ה עוד כתבת אע"פ).
חכמים אומרים: אף קודם זריקה, הטמא בטומאתו והטהור ייאכל.